

ความเป็นหลวงพ่อ

เมื่อหลวงพ่อดัดสินใจตั้งหลักแหล่งที่วัดหนองป่าพงในปี พ.ศ. ๒๔๙๗ ชีวิตการเดินธุดงค์ของท่านก็สิ้นสุดลง ท่านได้อยู่ประจำที่วัดตั้งแต่นั้นเป็นต้นมาจนกระทั่งมรณภาพในปี พ.ศ. ๒๕๓๕ มีเวณอยู่เพียง ๓ ปี ซึ่งท่านไปจำพรรษาที่วัดสาขา แต่ไม่เคยได้กลับไปใช้ชีวิตทรหดตามป่าเขา อย่างนักธุดงค์เช่นที่เคยทำมาก่อนหน้านั้นเลย มีบ้างที่ท่านพาลูกศิษย์และโยมใกล้ชิดออกธุดงค์เป็นครั้งคราวเพื่อให้ผู้ใหม่ได้ประสบการณ์เท่านั้นเอง ชีวิตในครั้งหลังของหลวงพ่ที่วัดหนองป่าพงนี้เป็นชีวิตแห่งการปกครอง การบริหารและการอบรมสั่งสอน พาทะริกษุสามเณรและฆราวาสญาติโยมประพฤติปฏิบัติธรรมเป็นงานหลัก เพราะฉะนั้นการเสนอชีวประวัติของหลวงพ่ในบทต่อจากนี้ไป จะมุ่งที่การวิเคราะห์บุคลิกและคุณสมบัติเฉพาะของท่าน ตลอดจนแนวการสอนและปฏิบัติที่ท่านพาลูกศิษย์ลูกหาดำเนินมาตั้งแต่ต้น แทนการเสนอกิจกรรมที่เนื่องด้วยกาลเวลาเช่นในบทก่อน

หลวงพ่ประจำอยู่ที่วัดหนองป่าพงเกือบ ๔๐ ปี ตลอดช่วงเวลายาวนานนี้ ก็เป็นธรรมดาอยู่เองที่บุคลิกนิสัยของท่านจะเปลี่ยนแปลงตามอายุสังขารบ้าง ดังที่ทราบกันแล้วในบทก่อนว่า เมื่อหลวงพ่ตั้งวัดหนองป่าพงนั้นท่านอายุ ๓๖ ปี อายุพรรษา ๑๗ วัยกำลังฉกรรจ์ และท่านกำลังเร่งการปฏิบัติอยู่อย่างเต็มที่ ภาพของหลวงพ่ที่คนสมัยนั้นรู้จัก จึงเป็นภาพพระภิกษุหนุ่มผู้เคร่งขรึม เอาจริงเอาจัง พูดน้อยทำงานหนัก ผอมคล้ำ กระฉับกระเฉงว่องไว และอดทนอย่างยิ่งต่ออุปสรรคนานาชนิดที่แผ้วพานเข้ามาในระยะแรกของการบุกเบิกสร้างวัด ต่อมาเมื่อการปฏิบัติของท่านเสร็จสิ้นสมบูรณ์ และหลวงพ่มีประสบการณ์ในงานบริหารและการอบรมสั่งสอนมากขึ้น มีลูกศิษย์ลูกหาหลากหลายจากทิศต่าง ๆ เข้ามาสู่วัดหนองป่าพง ภาพของหลวงพ่ที่คุ้นตาคนรุ่นหลังจึงค่อยปรากฏขึ้น คือหลวงพ่ที่อบอุ่นและเป็นกันเอง เปี่ยมด้วยเมตตาและมากด้วยอารมณ์ขัน อย่างไรก็ตาม ความเป็นกันเองของหลวงพ่อนั้น ก็เป็นที่รู้จักในบรรดาลูกศิษย์ลูกหาว่า ทุกรูปต้องตื่นตัวเตรียมพร้อมอยู่เสมอ เพราะถ้าใครเผลอเรอ ขาดสติเมื่ออยู่ต่อหน้าท่าน ก็จะได้พบกับ “กบแกที่ราเริงเปลี่ยนเป็นเสือกินพระที่นากลัว” ภายในพริบตาเดียว

ผู้ใกล้ชิดหลายคนตั้งข้อสังเกตว่า หลังปี พ.ศ. ๒๕๑๙ เป็นต้นมา หลวงพ่อดูแก่ลงอย่างรวดเร็ว แม้พระลูกศิษย์ที่เคยโหมงานหนักในการสร้างวัดถ้าแสงเพชรกับท่านเมื่อปี พ.ศ. ๒๕๑๑ ก็ยังอดแปลกใจไม่ได้ เมื่อพบว่าในการสร้างโบสถ์วัดหนองป่าพงเมื่อปี พ.ศ. ๒๕๑๙ นั้น หลวงพ่ไม่อยู่ในสภาพที่ช่วยงานหนักได้เลย ตัวท่านเองก็ยอมรับและให้ความเห็นว่า คงเป็นผลของการปฏิบัติอย่างอุกฤษฏ์ในสมัยก่อน อย่างไรก็ตาม แม้จะมีการเปลี่ยนแปลงของบุคลิกนิสัย เป็นต้นว่า คุณธรรมบางประการ เช่น เมตตาธรรม ซึ่งได้รับการบ่มจนสุกงอมเต็มที่ในวัยปลายของท่าน หลวงพ่ก็มีลักษณะเด่นบางอย่าง ซึ่งเป็นเอกลักษณ์เฉพาะตัว ดังที่จะยกมากล่าวต่อไปนี้เพื่อผู้อ่านได้มองเห็น ความเป็นหลวงพ่ ในแง่มุมที่ละเอียดชัดเจนยิ่งขึ้น

ดั่งดุดและสะท้อน

ปี พ.ศ. ๒๕๒๔ หลวงพ่อหลบไปจำพรรษาที่ถ้ำแสงเพชรเพื่อพักฟื้นฟูสุขภาพ แต่ก็ดูเหมือนท่านไม่ได้พักผ่อนเท่าที่ควร เพราะญาติโยมลูกศิษย์ลูกหาซึ่งไปกราบนมัสการที่วัดหนองป่าพงเมื่อไม่พบท่าน ก็พากันหลังไหลตามไปที่ถ้ำแสงเพชรอยู่นั่นเอง นี่ก็เป็นเรื่องธรรมดาเพราะไม่ว่าหลวงพ่อจะไปอยู่ที่ไหน ถ้าอยู่ในวิสัยที่ติดตามได้ ก็จะมีผู้คนจำนวนมากติดตามท่านไปทุกหนทุกแห่ง

“เหมือนแม่เหล็ก” พระลูกศิษย์บางรูปปรารภถึงหลวงพ่ออย่างนี้ “ท่านมีแรงดึงดูดให้เราเข้าไปหา ไม่ว่าท่านจะทำอะไร พูดกับใคร การได้เข้าไปอยู่ใกล้ ได้ฟังท่านพูด เป็นความบันเทิงในธรรมอย่างยิ่ง แม้ว่าท่านจะไม่ได้เทศน์เป็นงานเป็นการ เพียงแต่คุยกับญาติโยมไปตามธรรมดา ในเวลาที่ท่านรับแขก ก็รู้สึกวุ่นวาย ฟุ้งเฟ้อ ฟุ้งไม่เบื่อ ลืมเวลาทุกครั้งเลย”

“เข้าใกล้หลวงพ่อเหมือนได้สองกระแຈ” เป็นความเห็นของลูกศิษย์อีกรูปหนึ่ง “ท่านราบเรียบสม่ำเสมอ ไม่เปลี่ยนแปลง สะท้อนให้เราเห็นความไม่เอาไหนของเราได้ดีจริง ๆ”

ที่ถ้ำแสงเพชรปีนั้นก็เช่นเดียวกัน อุบาสิกคนหนึ่งได้เล่าความรู้สึกประทับใจจากการได้ติดตามไปกราบนมัสการและฟังธรรมของหลวงพ่อในครั้งนั้นให้ฟังดังนี้

ทุกเช้าหลวงพ่อเดินช้า ๆ จากกุฏิของท่าน มาบิณฑบาตที่บริเวณลานหินระหว่างศาลากับโรงครัว ทันทีที่เห็นท่าน ทุกคนต่างก็วิ่งเข้าไปเพื่อจะใส่บาตร คนที่ไม่ได้เตรียมอาหารล่วงหน้าหรือเตรียมไม่ทัน ก็มานั่งพนมมือแต่ พร้อมกับบ่นเสียดายที่พลาดโอกาสได้ใส่บาตรหลวงพ่อ แต่ก็รอไปถวายเวลาที่ท่านฉันบนศาลาได้

หลังอาหารเช้าก็คอยเวลากลางวัน ซึ่งท่านจะออกมานั่งรับแขกคุยกับญาติโยม ก็ไปรวมกันที่ศาลา คนเยอะจริง ๆ มาอยู่เรื่อย ๆ ตลอดวัน

กลางคืนก็คอยยังชั่วหน่อย คนน้อยลงเพราะบางพวกมาแล้วก็กลับ ฟังหลวงพ่อเทศน์ตั้งแต่หัวค่ำ ท่านไม่ได้ขึ้นธรรมาสน์ นั่งบนอาสนะที่พื้นศาลา ท่านเทศน์ไปเรื่อย ๆ สบาย ๆ เป็นกันเอง คุยกับญาติโยมจากกรุงเทพฯสลับไปบ้าง จำได้ว่ามีอยู่ตอนหนึ่งระหว่างที่กำลังเทศน์ หลวงพ่ออธิบายเรื่องการทำสติให้ต่อเนื่อง ท่านยกกาน้ำขึ้นและหยดน้ำให้เราดูเปรียบเทียบกับสติของเราเป็นตัวอย่างที่ท่านใช้บ่อย ๆ ในธรรมเทศนาของท่าน

เมื่อได้เวลาพักผ่อน พระอุปัฏฐากก็ขอโอกาส กราบเรียนเตือนให้หลวงพ่อกลับกุฏิ ญาติโยมก็ได้แต่กลืนหายใจกลัวท่านกลับ เพราะรู้สึกว่าเพิ่งฟังท่านเทศน์นิดเดียว หลวงพ่อก็ยิ้มแต่ไม่ได้ลุกสักประเดี๋ยวท่านก็เทศน์ต่อไปอีกระยะหนึ่ง พระอุปัฏฐากก็กราบเรียนเตือนอีก คนฟังส่งเสียงอื้ออ้าวฮือฮาเป็นทำนองอ้อนวอนแถมประท้วง หลวงพ่อก็ยิ้มแล้วพูดกับพระอุปัฏฐากว่า

“ให้เขาอีกหน่อยนะ”

แล้วท่านก็เทศน์ต่อ จนถึงครั้งที่ ๓ คงจะได้เวลาสมควรจริง ๆ เพราะพระอุปัฏฐากประนมมือและถือโอกาสร่วรัดว่า

“นิมนต์รับหลวงพ่อ” พลังคว่ำไม้เท้าของท่านและไฟฉายมาถือไว้อย่างเตรียมพร้อม

แถมหันมาพูดกับญาติโยมเป็นเชิงปรามว่า

“เลยเวลาไปมากแล้ว”

หลวงพ่อยิ้มปลอบใจญาติโยมลูก ๆ หลาน ๆ แล้วก็บอกเสียงเย็นว่า

“เขาไม่ให้อยู่แล้ว ต้องไปละนะ”

ดูเหมือนทุกคนในศาลาต่างพากันถอนใจเฮือกด้วยความเสียดาย เวลาผ่านไปรวดเร็วเหมือนไม่กินาที ได้ฟังเทศน์จากปากหลวงพ่อยังใจแต่ก็ยังไม่เต็มอิ่มเลย

อดทน

ความอดทนเป็นคุณธรรมที่หลวงพ่อย้ำมากในการสอนของท่าน อย่างที่ท่านพูดอยู่บ่อย ๆ ว่า “ความอดทนนี้เป็นแม่บทของการปฏิบัติ” และตัวท่านเองก็ถึงพร้อมด้วยคุณธรรมข้อนี้เช่นเดียวกัน

ในประวัติการปฏิบัติของท่าน จะเห็นได้ว่าหลวงพ่อย่อย่อยอย่างอุกฤษฏ์เป็นเวลาหลายปีชนิดที่

ว่าคงเป็นไปได้เลยสำหรับคนที่ไม่มีน้ำอดน้ำทนถึงขนาด สมัยที่ยังหนุ่มและกามราคะกลุ้มรุม ท่านก็ได้อาศัยความอดทนนี้เองช่วยให้ผ่านพ้นอุปสรรคสำคัญของวัยหนุ่มมาได้ตลอดรอดฝั่ง

ถึงตอนที่มาตั้งวัดหนองป่าพงในสมัยแรก ๆ ท่านก็ต้องอดทนต่อการขาดแคลนปัจจัย ๔ ทนต่อการต่อต้านขัดขวางของผู้ไม่หวังดีทั้งฝ่ายสงฆ์และฝ่ายคฤหัสถ์ ทำยที่สุดก็ทนต่อโรคาพยาธิในตอนปลายของชีวิต หลวงพ่อเคยปรารภให้ลูกศิษย์ลูกหาฟังว่า

“คนปฏิบัติธรรมได้นี้ ผมว่าทนทานจริง ๆ เพราะมันไม่ใช่เบา ๆ มันหนัก เอาชีวิตเข้าแลกก็ว่าได้”

แม้ในการทำความเพียรของลูกศิษย์ ท่านก็สนับสนุนและให้กำลังใจ ในข้อปฏิบัติที่ทำได้ยาก แต่ไม่ให้หักโหมหรือตึงเครียดเกินไป จนเป็นการทรมานตัวเปล่า ๆ

คำบอกเล่าของพระอาจารย์เอนกเกี่ยวกับเรื่องเก่า ๆ สมัยสร้างวัดถ้ำแสงเพชร ทำให้ภาพชัดเจนยิ่งขึ้นในเรื่องความอดทนของหลวงพ่อ ขนาดที่ว่าพระหนุ่ม ๆ เองยังยอมรับว่า ลู้ท่านไม่ได้เลย

“นิสัยของท่าน อดกลั้นเป็นที่หนึ่ง อย่างตอนไปสร้างถ้ำแสงเพชรสร้างถนน ไปสำรวจเส้นทาง หัวหน้าเขตการทางอุปบลกับบอกว่า ถ้าหลวงพ่จะทำจริง ๆ ผมจะส่งช่างไปช่วย พอไปทำได้ ๒-๓ วัน ช่างก็ลู้ไม่ไหว หามุ่ยมันเยอะ เขาบอกว่า งานระดับนี้ ต้องอาศัยงบประมาณหลัก ไหนจะต้องใช้ระเบิด แทรกเตอร์ กำลังคนแค่นี้ทำไม่ได้ หลวงพ่อก็ไม่ว่าอะไร เมื่อช่างเขากลับไป วันหลังเราก็ไปสำรวจ พิจารณาทางขึ้นลงว่าทางไหนจะเป็นไปได้ แล้วก็ลงมือทำ เวลา

หลวงพ่อและพระเณร กำลังสร้างทางขึ้นไปวัดถ้ำแสงเพชร ปี พ.ศ. ๒๕๑๑

พักมีน้อยมาก ทำตั้งแต่บ่ายสามโมง จนถึงสามสี่โมง ร่องเท้ามีที่คู่ๆ ขาดเกลี้ยง ทั้งทุบหิน ตีหิน แบกหิน ท่านก็ทำอยู่อย่างนั้น กลางวันหลวงพ่อก็นั่งรับแขกตั้งแต่ฉันจ้งหันเสร็จ ไม่ได้ลุกไปไหน ปายสามโมงก็เริ่มทำงานจนถึงตีสาม ทุกรูปสู้ท่านไม่ได้เลย ท่านแบกคราดตามหลัง ทำงานหนักไม่ได้ ท่านก็เขียอยู่อย่างนั้น และไม่ได้ชวนเลิก ตีสามแล้ว ได้พักไม่กี่ชั่วโมงก็ออกบิณฑบาต ทุกรูปอ่อนเพลียแต่ท่านก็ทำอยู่อย่างนั้นจนเสร็จ ระเบิดหินก็ใช้กำลังชาวบ้าน แต่ไปบอกเจ้าหน้าที่เขา เอาดินปืนของเราเอง ให้ชาวบ้านทำมา พวกแขวงการทางไปดู เห็นว่าหลวงพ่อกำลังทำอะไร เลิก เขาเลยไปขอระเบิดมาช่วยเป็นบางครั้ง วิจารณ์จริงๆ ไม่ใช่งานน้อยๆ ตอนทำนั้นเอาชีวิตเข้าแลก ผมเลือดตกใน ช้ำใน และคิดว่าเป็นโรคหัวใจมาตั้งแต่ตอนนั้น มันแน่นหน้าอก หายใจไม่ออก ชาวบ้านกลับหมด ก็เหลือแต่พระเณร หลวงพ่อกับท่านก็สู้อยู่อย่างนั้น กลางวันก็สู้อยู่กับโยม เราออกมาเห็นท่านนั่งรับแขก แล้วก็ออกมาทำงาน เป็นเรื่องแปลก เราหนุ่มกว่าท่าน แต่ก็ต้องยอมรับว่าเทียบท่านไม่ได้เลย ทำทุกอย่างต้องให้ดี ทั้งดีทั้งเร็ว พระเณรรูปไหนนิสัยชอบสนุก พูดเรื่องสนุก ท่านก็ไม่พูดอะไร แต่รับเดินหนี วันหลังก็ได้กัณฑ์เทศน์ ท่านบอกว่าทำอย่างพระ อย่างผู้ปฏิบัติ ท่านเองทำอะไรก็ต้องเอาจริงเอาจัง แล้วถึงท่านจะเหน็ดเหนื่อยอย่างไร ผมก็ไม่เคยได้ยินท่านบ่นสักทีเลย”

เมตตา

พระครูบรรพตวรกิตซึ่งเป็นศิษย์รูปหนึ่งที่มีโอกาสได้อยู่กับหลวงพ่อกับเป็นเวลานาน รู้นิสัยใจคอของหลวงพ่อดี ได้เล่าถึงหลวงพ่อกว่า

“...ถ้าจิตเมตตาเกิดถึงที่สุดแล้ว บางทีเดินไปไหนเห็นอะไรก็พูด อย่างหลวงพ่อกับเราเห็นมด ท่านก็บอก เออ ไปดินะลูก อย่าขวางทาง เดี่ยวเขาจะเหยียบเอา เห็นนกท่านก็บอก รักษาเนื้อรักษาดวงนะ เดี่ยวจะถูกลูกปืนเขา อย่างนี้เป็นต้น”

ด้วยเหตุที่หลวงพ่อมองเห็นทุกชีวิต ทุกรูปนามที่ประกอบด้วยธาตุ ๔ ขันธ์ ๕ นั้น เป็นสามัญลักษณะ เมตตาธรรมของท่านจึงสม่ำเสมอทั่วหน้ากันหมด ไม่มีขีดขั้นไม่มีประมาณ เพราะท่านไม่มีอคติจิตกิดกันแบ่งแยก แต่ปรารถนาให้ทุกชีวิตได้ถึงความสุขพ้นเช่นเดียวกัน และก็เป็นไปอย่างบริสุทธิ์ ไม่หวังสิ่งตอบแทน ไม่ว่าในด้านรูปธรรมเช่นปัจจัยเงินทอง หรือเอกภพอื่น ๆ หรือในด้านนามธรรม เช่น ยศฐานบรรดาศักดิ์ ชื่อเสียงหรือความเคารพนับถือ

เมตตาของหลวงพ่อนั้นเห็นได้ชัด ในการอบรมสั่งสอนลูกศิษย์ทั้งบรรพชิตและฆราวาส ท่านทุ่มเทความอุตสาหะวิริยะ อุทิศเวลาให้การฝึกและขัดเกลาลูกศิษย์จริง ๆ จนกล่าวได้ว่างานสร้างคนเป็นงานอันดับหนึ่งของท่านทีเดียว

พระครูบรรพตวรกิต ได้สรุปปฏิปทาในการสอนลูกศิษย์ของหลวงพ่อกับด้วยความประทับใจว่า

“แม้พ่อแม่บังเกิดเกล้าของเรายังไม่ได้สอนมากอย่างนี้ หลวงพ่อกับท่านสอนให้เราประพฤติปฏิบัติ ท่านสอนจริง ๆ สอนละเอียดลออ ตั้งแต่การกิน การถ่าย บ้วนน้ำลาย คายน้ำหมากรก สอน

ทุกอย่าง จ้าจี้จ๊าไซ่ อยากให้ลูกศิษย์ได้พ้นทุกข์”

นอกจากการแนะนำพร่ำสอนแล้ว หลวงพ่อยังคอยระวังสอดส่องดูแล กลัวภิกษุสามเณรจะถูกกระแสนของโลกดึงดูตออกไป ว่ากันว่าหลวงพ่อกับครูบาอาจารย์ที่หวั่นและหวงลูกศิษย์ยิ่งนัก ถ้าทราบว่าพระเณรรูปใดจะลาสิกขา ท่านจะหาอุบายช่วยเหลือและป้องกันทุกวิถีทาง จนสุดท้ายสามารถแล้วจึงจะปล่อยไปตามกรรม

ที่น่าสังเกตข้อหนึ่งคือ หลวงพ่อกับเณรคนที่ไม่ค่อยเก่งเหมือนคนอื่น ๆ ดูเหมือนท่านเมตตาศิษย์ที่มีปัญหาเป็นพิเศษ ให้ความ ให้ออกมาได้อยู่ใกล้ชิด เช่น ให้ไปบิณฑบาตด้วย ให้ติดตามไปในที่ต่าง ๆ เป็นต้น คอยปลุกปลอบ ให้กำลังใจ ไม่รำคาญ ไม่ทอดทิ้ง ทั้งการกระทำ และคำที่พูดด้วย รู้สึกนุ่มนวลอบอุ่นเป็นพิเศษ

สำหรับฆราวาสญาติโยมนั้น แม้ไม่ได้ใกล้ชิดเท่ากับพระสงฆ์ ชาวบ้านที่ไปรักษาอุโบสถศีล และถือเนสัชชิกในวันพระที่วัดหนองป่าพง ย่อมประจักษ์ได้ดีในความเมตตาอันหาที่สุดหาประมาณมิได้ ที่หลวงพ่อกับศิษยานุศิษย์สนทนาสนทนากันมาเป็นเวลาหลายปี จนกระทั่งเริ่มอาพาธ ในขณะที่ท่านเคี้ยวข้าวพระภิกษุสามเณรให้มุ้งมันอยู่กับ ศีล สมาธิ ปัญญา ของตน ญาติโยมก็มีไตรสิกขา คือ ศีล ทาน ภาวนา ที่หลวงพ่อสอนย้ำให้ประพฤติปฏิบัติด้วยความเข้าใจที่ถูกต้องมาแต่ต้นเช่นเดียวกัน ถ้าลูกศิษย์ลูกหาหรือญาติโยมไปกราบเยี่ยม หากไม่เหลือวิสัยจริง ๆ หลวงพ่อต้องให้การต้อนรับ ปฏิสันถารและให้อิโวาหทุกครั้ง แม้คณะแพทย์และผู้ปฏิบัติงานพยาบาลจะรีบเร่งให้ท่านพักผ่อนก็ตาม แต่พอเห็นญาติโยมท่านก็อดสงสัยไม่ได้ เพราะบางคนก็มาหาท่านด้วยความทุกข์ โศกเศร้าเสียใจ ซึ่งบางทีท่านก็อาจช่วยให้เขาสบายใจขึ้นบ้าง ไม่มากก็น้อย เพราะท่านมุ่งแต่สงเคราะห์ผู้อื่นเป็นสำคัญ จนในที่สุดท่านอาพาธหนักกลับแชงไม่ได้ ไปไหนมาไหนไม่ได้ ได้แต่นอนหายใจระรวยอยู่บนเตียง ลูกศิษย์ลูกหาทั้งบรรพชิตและฆราวาสจากที่ใกล้ที่ไกล ยังหลั่งไหลกันมากราบแสดงความเคารพคารวะต่อหลวงพ่อกับอยู่ทุกวัน มิได้ขาด

รสจืดเย็นและชื่นใจของอิโวาหที่หลวงพ่อกับญาติโยม ด้วยใจเต็มเปี่ยมด้วยเมตตาธรรม อาจสัมผัสได้จากคำพูดของท่านดังต่อไปนี้

“ฝากธรรมะไว้ให้ญาติพี่น้องทั้งหลาย คนแก่ก็เป็นพ่อเป็นแม่ คนมีอายุเสมอ ๆ กันก็เป็นเพื่อน คนอายุน้อย ๆ ก็เป็นลูกหลาน ทุก ๆ คน ขอฝากความอาลัยไว้ ณ ที่นี้ ญาติโยมทั้งหลายจงเป็นผู้ขยันขันแข็ง หมั่นในข้อประพฤติปฏิบัติ ไม่มีอะไรแล้วจะยิ่งกว่าธรรมะ ธรรมะนี้เป็นเครื่องค้ำจุนโลกเหลือเกิน ทุกวันนี้เราจะไม่สบายกระสับกระส่ายก็เพราะไม่มีธรรมะ ถ้าเรามีธรรมะก็จะสบาย บางทีพรุ่งนี้อาตมาคงได้จากไป ไปที่ไหนก็ยังไม่ทราบ อย่างนี้เป็นเรื่องธรรมดา มาแล้วก็ต้องไป ไปแล้วก็ต้องมา นับเป็นเรื่องอย่างนี้ ไม่ควรเสียใจ สุขแล้วก็ทุกข์ ทุกข์แล้วก็สุข ได้แล้วก็เสียไป เสียไปแล้วก็ได้มา เป็นเรื่องธรรมดา ญาติโยมจงเข้าไปอยู่ในธรรมะจะไม่มีความเดือดร้อน ผลที่สุดนี้ ขอให้ญาติโยมทั้งหลายเป็นคนมีโชคดี โชคอย่างใหญ่หลวงคือโชคได้รู้จักธรรมะ นั่นแหละเป็นโชคที่สุดแล้ว”

อิทธิฤทธิ์ปาฏิหาริย์

เมื่อชื่อเสียงเกียรติคุณของหลวงพ่อบเป็นที่รู้จักแพร่หลายไปทั่วโลก ผู้คนจากทิศต่าง ๆ หลั่งไหลมาสู่วัดหนองป่าพง ก็เป็นธรรมดาอยู่เองที่มีผู้สนใจ และพูดถึงอิทธิฤทธิ์ปาฏิหาริย์ของหลวงพ่อ เช่นเดียวกับของเกจิอาจารย์อื่น ๆ ทั้งนี้ในบางรายอาจเป็นเพราะอุปาทาน หรือความคิดปรุงแต่ง หรืออาจจะทั้งสองอย่างของคนพูดก็ได้ เคยมีโยมไปถามพระลูกศิษย์ของหลวงพ่อในเรื่องนี้เช่นเดียวกัน ซึ่งท่านได้ให้คำตอบว่า

“หลวงพ่อมีอนุสาสนีปาฏิหาริย์ คือคำสอนที่เป็นจริง สอนให้เห็นจริง และนำไปปฏิบัติได้ ผลสมจริง เป็นอัศจรรย์”

สำหรับหลวงพ่อเอง ท่านไม่ได้ให้ความสำคัญกับเรื่องอิทธิฤทธิ์ปาฏิหาริย์เลย เหมือนไม่สนใจ ท่านไม่กล่าวถึง แต่ก็ไม่ปฏิเสธ ถ้ามีคนไปถามเรื่องชนิดนี้หลวงพ่อก็ตัดบท หรือพูดชักนำออกไปในเรื่องของการประพฤติปฏิบัติเพื่อการพ้นทุกข์เสีย อย่างเช่นครั้งหนึ่งมีคนไปถามท่านว่า

“เขาว่าหลวงพ่อบุญพระอรหันต์ เป็นจริงหาะได้หรือเปล่า”

หลวงพ่อบทตอบว่า

“เรื่องหาะเรื่องบินนี้ไม่สำคัญหรอก แมงกูดจื๊ม้นก็บินได้”

และอีกครั้งหนึ่ง เมื่อครูคนหนึ่งถามท่านเกี่ยวกับการเหาะเหินเดินอากาศของพระอรหันต์ ในครั้งพุทธกาล ซึ่งเคยอ่านพบ ว่าเป็นความจริงหรือไม่ ท่านตอบว่า

“ถามไกลตัวเกินไปแล้วละครู มาพูดถึงตอสิ้น ๆ ที่จะตำเท้าเรานี้ดีกว่า”

อย่างไรก็ตาม บางเรื่องที่พูดกันก็มีหลักฐานที่น่าเชื่อถือ โดยเฉพาะเรื่องการรู้วาระจิตของคนอื่น ซึ่งมีตัวอย่างมากมาย เช่น

สมัยหนึ่งมีพระรูปหนึ่งไปบิณฑบาตบ้านมั่ง เดินไปก็คิดไป คิดอยู่ในใจว่า วันนี้หิวข้าวมาก จะฉันเยอะ ๆ จะปั้นเอาข้าวเหนียวก้อนโต ๆ ให้เท่าศีรษะของตัวเองถึงจะอิ่ม พอกลับจากบิณฑบาต กำลังเดินเข้าประตูวัด หลวงพ่อถามว่า

“มันหิวมากจนคิดจะปั้นเอาข้าวเหนียวก้อนโต ๆ เท่าศีรษะของตัวเองหรือ”

พระที่ถูกท่านทักอย่างนั้นเลยไม่รู้จะพูดอย่างไร เจ็บเลยทั้งอายด้วยที่หลวงพ่อบอกท่านรู้ใจ และครั้งหนึ่ง คุณหม่ออุทัย เจนพานิชย์ ลูกศิษย์ใกล้ชิดคนหนึ่ง ที่ได้เจอเรื่องอย่างนี้ หลายครั้ง ได้ถามหลวงพ่อด้วยความอัศจรรย์ใจว่าทำได้อย่างไร หลวงพ่อตอบเพียงแต่ว่า

“หม่อ นี่เป็นเรื่องของการทำสมาธิ ไม่ลึกซึ่งอะไรหรอก แต่ไม่น่าเอามาคุยกัน”

ในสมัยก่อนเหตุการณ์แปลก ๆ ก็เกิดขึ้นค่อนข้างบ่อยเหมือนกัน เช่นแม่ชีบุญอยู่ได้พูดถึงคราวที่มีงูใหญ่มาอยู่ด้วย เป็นงูจงอางหางกุด หลวงพ่อเลยเรียกมันว่า ไอ้หางกุด ตอนเช้าเมื่อหลวงพ่อกออกไปบิณฑบาตที่บ้านฝั่ง มันก็เลื้อยตามหลังทับรอยเท้าของหลวงพ่อกไปด้วย เช้าวันหนึ่งคนหาปลาออกจากบ้านแต่เช้า ขณะที่หลวงพ่อกำลังจะเดินเข้าหมู่บ้าน คนหาปลาก็สังเกตเห็นรอยงูใหญ่เลื้อยตามหลังไม่เห็นรอยเท้าของท่าน เมื่อเห็นเช่นนั้นเขาจึงหันหลังกลับวิ่งเข้าไปในหมู่บ้านบอกเพื่อนบ้านว่า “อาจารย์เขาเองมาบิณฑบาตด้วย”

ชาวบ้านพากันกลัวมาก ขากลับก็เลยสะกดรอยตามมา ก็เห็นว่างูใหญ่เลื้อยตามหลวงพ่อกหายเข้าไปในวัดด้วย รุ่งเช้าชาวบ้านเลยพากันมาพูดกับท่าน

“ท่านอาจารย์ทำไมเอางูไปบิณฑบาตด้วย ที่นี้จะไม่ใส่บาตรแล้วนะ กลัว”

“อาตมาไม่ทราบ อาตมาไม่ได้เอาไป” หลวงพ่อกตอบ

“ไม่ได้เอาไปยังงี้ ตอนออกมาทุ่งนายังเห็นรอยงูมันเลื้อยทับรอยเท้าท่านอาจารย์อยู่นี่นา” ชาวบ้านช่วยกันต่อว่า

แต่หลวงพ่อกก็ยังยืนยันว่าท่านไม่รู้ผู้นั้นเอง ชาวบ้านก็เลยพากันมาสังเกต ก็พบว่างูตัวนี้ตามท่านไปจากวัด พอถึงศาลพระภูมิทางเข้าหมู่บ้าน มันก็แยกเข้าไปคอยอยู่ที่นั่น จนหลวงพ่อกกลับจากบิณฑบาต มันก็เลื้อยตามท่านกลับวัดอีก หลวงพ่อกเองก็ไม่ได้เห็นงู แต่ได้สังเกตว่ามีรอยอย่างที่ท่านบอกกัน หลังจากนั้นเวลาที่ท่านจะออกจากวัดไปบิณฑบาต เมื่อจะพ้นเขตวัดหนองป่าพง ท่านก็เลยพูดขึ้นมาว่า

“ไอ้หางกุดอย่าไปบิณฑบาตกับอาตมานะ คนเขากลัว” และต่อมาท่านก็ได้บอกด้วยว่า

“ให้หลบหนีเข้าไปหาที่อยู่ในป่ารกที่บ่เสียเถอะ อย่าออกมาให้คนเห็นอีก เพราะวัดนี้จะมีคนมามากขึ้น เขาจะกลัว”

กาลต่อมา ก็ไม่ปรากฏเห็นงูจงอางใหญ่ตัวนี้อีก

รู้กาลเทศะ

หลายคนประทับใจว่าหลวงพ่อกำหนดในการปรับตัวหรือวางตัวต่อกาลและเทศะ ในลักษณะที่โบราณเรียกว่า “บัวไม่ให้ช้ำ น้ำไม่ให้ขุ่น แต่เอาปลามากินได้” โดยปฏิบัติที่ยืดหยุ่น แต่ไม่เคยขัดต่อพระธรรมวินัย

พระลูกศิษย์รูปหนึ่งได้เล่าปฏิบัติบางประการของหลวงพ่อกในเรื่องนี้ ให้ฟังว่า

“เมื่อท่านไปเมืองนอกท่านก็ปฏิบัติไม่ให้ขัดกับประเพณี ดูกาลเทศะ ท่านบอกว่าแม้เราจะเป็นผู้ปฏิบัติ ก็อย่าเอาของเราไปขัดกับประเพณีเขา จะเอาแต่ของเราทำเดียวไม่ได้ ต้องดูของเขาก่อน ไม่เฉพาะแต่ที่เมืองนอก เวลารับนิมนต์ไปฉันในเมือง หรือไปร่วมฉันกับพระวัดบ้านท่านก็สอนว่า ดูพิธีของเขาก่อน สิ่งไม่เสียหาย ไม่เป็นอาบัติ ไม่ขัดกับพระวินัยโดยตรง แต่เป็นกฎที่เราตั้งของเราเอง ก็รู้จักผ่อนปรนแก้ไขจึงจะฉลาด อย่างเช่นของบางอย่าง เขาถวายก็รับไว้

อย่าฉันเสียก็หมดเรื่อง ไม่ต้องไปพูด ต้องกับปิยะก่อน มันจะขัดกัน แต่ถ้ามีโยมของเราอยู่จะกับปิยะก็ได้ มีอะไรสมควรฉัน ไม่ผิดก็ฉันเสีย อย่างอยู่เมืองนอก เขาจะข้ามหัวข้ามหู ท่านก็ไม่ให้ถือ ท่านบอกว่าประเพณีคนละอย่าง ถือกันคนละอย่าง ไม่เสียหายหรอก”

มกน้อย สันโดษ

ครั้งหนึ่งลูกศิษย์กลุ่มหนึ่งได้ปรารภกันถึงเรื่องที่ยากให้วัดหนองป่าพงได้มีมูลนิธิ อย่างเช่น กับที่บางวัดมีอยู่แล้ว เพื่อวัดจะได้มีความมั่นคง เพราะหลวงพ่อก็มีอายุมากขึ้นทุกวัน เมื่อปรึกษาหารือกันดีแล้ว จึงนำเรื่องเข้ากราบเรียนถวายความเห็น หลวงพ่อฟังแล้วก็ตอบว่า

“อย่างนั้นก็ได้อยู่ แต่ผมคิดว่ามันยังไม่ถูกต้อง เพราะพวกท่านก็ยังไม่อาศัยปฏิบัติที่บริสุทธิ์ของตัวเอง ถ้าพวกท่านปฏิบัติดีปฏิบัติชอบแล้วคงจะไม่อด พระพุทธเจ้าท่านก็ยังไม่เคยมีมูลนิธิเลย ท่านก็โง่หัวปลงผม ทำอะไรเหมือนพวกเรา ท่านก็ยังอยู่ได้ ท่านได้ปูทางไว้ให้แล้ว เราก็ตีตามทางของท่านก็น่าจะพอไปได้” หลวงพ่อหยุดไปครู่หนึ่ง ก่อนที่จะสรุปอย่างเด็ดเดี่ยวว่า

“บาตรกับจีวรนี่แหละ มูลนิธิที่พระพุทธเจ้าตั้งไว้ให้เรา กินไม่หมดหรอก!”

ความเป็นอยู่ที่เรียบง่าย มกน้อยสันโดษ เป็นปฏิบัติที่เด่นชัดอีกประการหนึ่งของหลวงพ่อกุฎิของท่านแทบจะโล่งเรียบเพราะไม่มีของใช้ฟุ่มเฟือย ห้องนอนก็เป็นห้องเล็ก มีเฉพาะเตียงนอนและของใช้ที่จำเป็น เช่น กระโถน วัตถุข้าวของต่างๆ ที่ญาติโยมนำมาถวายอยู่เสมอนั้น ท่านก็ส่งต่อไปให้ลูกศิษย์ลูกหายังวัดสาขาหมด หลวงพ่อไม่เคยมีบัญชีเงินฝากส่วนตัว บัณฑิตและเอกฉันทต่าง ๆ ที่โยมถวายให้เป็นของกลางทั้งสิ้น ท่านเป็นผู้ที่พอแล้วจริง ๆ

“เราพอกิน พออยู่แล้ว จะมากอะไรทำไมนะ กินข้าวมือเดียว”

หลายครั้งที่โยมเคยมาตัดพ้อต่อว่า เพราะได้พิจารณาถวายปัจจัยไว้ให้หลวงพ่อใช้ในกิจส่วนตัว แต่ท่านไม่เคยเรียกใช้สักที แต่กลับปรารภกับลูกศิษย์ลูกหาว่า

“ยิ่งเขามาปรารภแล้วผมก็ยิ่งกลัว”

พระอาจารย์เอนกได้เล่าความประทับใจในปฏิบัติของหลวงพ่อกว่า

“แต่สิ่งที่ผมภูมิใจ พอใจ และศรัทธาในตัวท่าน ก็คือปฏิบัติของท่านเอง ท่านไม่ใช่สักสะสมวัตถุไม่ว่าจะมีมูลค่าเท่าใดก็ตาม ท่านเคยบอกว่า

พระถ้าบวชเข้ามาแล้วสะสมของพวกนี้ก็หมดกัน

มีอยู่ครั้งหนึ่ง คุณหญิงต๋นไปทำบุญวันเกิด นำมูลค่า ๙๐,๐๐๐.๐๐ บาท ไปถวายท่าน กำชับห้ามนำไปใช้ในกิจการอื่นนอกจากกิจเฉพาะตัว หลวงพ่อท่านก็เลยสั่งว่า ถ้ามีธุระเกี่ยวกับตัวท่านให้ใช้ให้หมด อย่าให้เหลือ เราก็เลยได้มูลค่านั้นมาพิมพ์หนังสือชุดที่เป็นปกแข็งสีน้ำตาลชุดนั้น ตัวท่านนั้นไม่มีอะไร ท่านเกิดมาเพื่อให้ ให้ในสิ่งที่ประโยชน์ต่อโลก ทั้งขยายสาขา ทั้งเป็นผู้นำญาติโยม ให้แล้วก็แล้วไป ส่วนตัวท่านก็อาศัยเพียงปัจจัย ๔ ไปวัน ๆ ”

พระอาจารย์วีรพล เตชปญโญ เล่าว่า

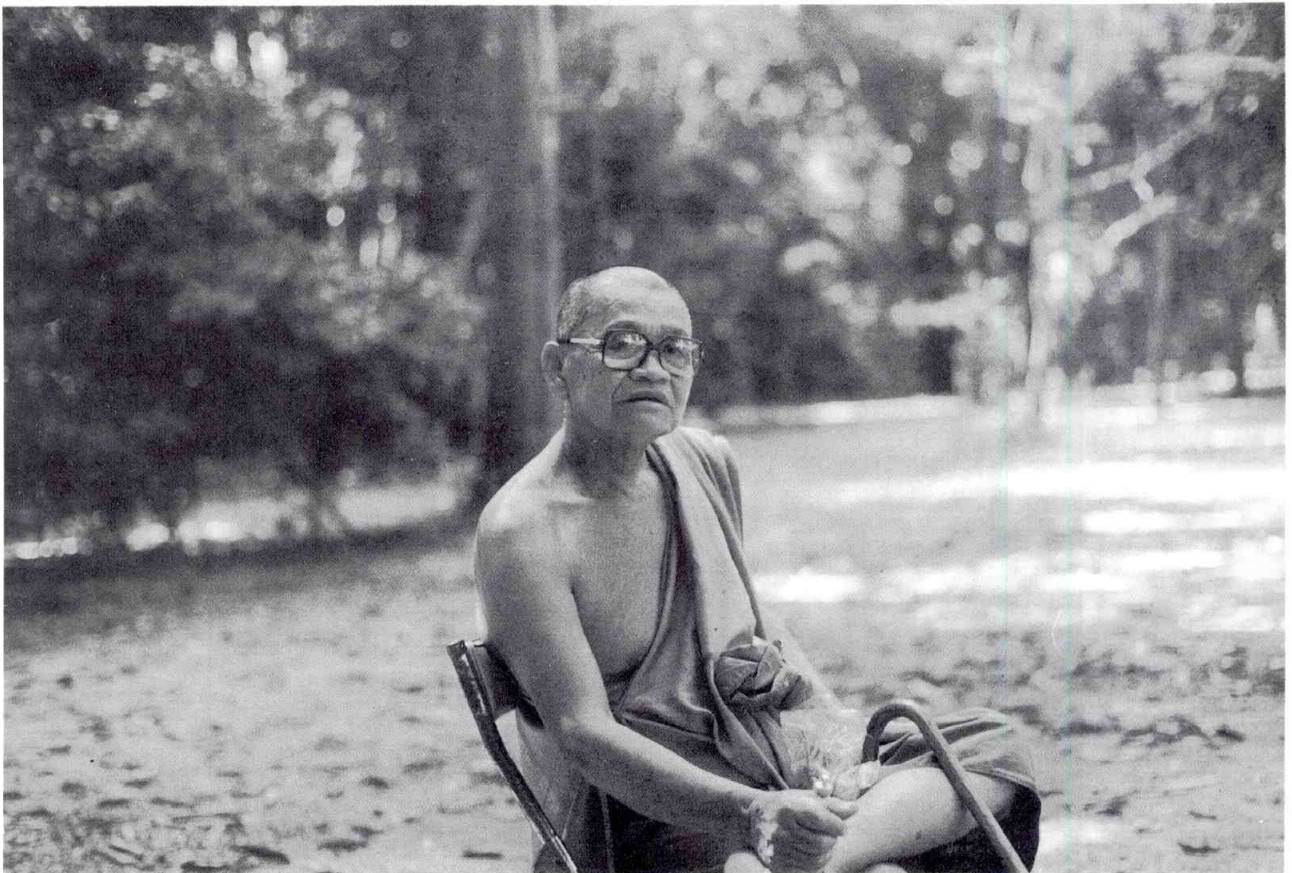
“มีครั้งหนึ่ง โยมที่อุบลฯ เอรธไปถวายหลวงพ่อ เขาบอกถ้าหลวงพ่อไม่รับผมไม่ยอม
หรือครับ เขาเอารธมาจอดไว้หลังกุฏิท่านได้ตั้งประตู(ด้านประตู)แล้วเอากุญแจใส่ยามท่านไว้
นั่งหวัระภูมิใจ แต่หลวงพ่อก็ไม่เคยไปดูมันเลย ออกจากกุฏิท่านจะเดินไปทางอื่น จะไปในเมือง
ท่านก็ขึ้นรถคนอื่น ไม่ได้ไปดูเลยว่ามันเป็นอย่างไร มีสีอะไร ได้ ๗ วัน หลวงพ่อก็เรียกโยมอีกคนหนึ่ง
ไปบอกเขาเอารธกลับคืนไปนะ เอามาถวายข้อยๆ ก็รับไปแล้ว ได้บุญแล้ว เดี่ยวนี้ข้อย
จะส่งคืน มันไม่ใช่ของพระ

และอีกครั้งหนึ่งเมื่อหลวงพ่อก็จะไปวัดถ้ำแสงเพชร ลูกศิษย์ลูกหาที่มีรถส่วนตัวคันงามยี่ห้อ
ดั่งๆ ซึ่งจอดเรียงรายอยู่ที่ลานวัดหนองป่าพง ต่างก็แย่งกันนิมนต์จะให้หลวงพ่อไปรถของตัวเอง
ให้ได้ หลวงพ่อมองซ้ายมองขวาอยู่สักครู่ ก็ชี้มือไปที่รถเก่าโกโรโกโสคันหนึ่งพร้อมกับพูดว่า
อ้อ! ไปคันนั้น! ทำให้เจ้าของตื่นเต้นดีใจสุดขีด รีบลงลานไปเปิดประตูรถนิมนต์หลวงพ่อขึ้นนั่ง

การเดินทางไปวัดถ้ำแสงเพชรในวันนั้นใช้เวลานานกว่าปกติ เพราะขบวนรถคันงาม
ความเร็วสูงทั้งหลายต้องค่อยๆ ขับตามหลัง รถเก่า ไปอย่างใจ (ไม่ค่อย) เย็น”

เป็นอิสระ

ครั้งหนึ่งหลวงพ่อก็ไปพักที่บ้านลูกศิษย์ที่สมุทรสงคราม พักได้ ๓ คืน ท่านก็สั่งโยมที่ติดตามไป
ให้เตรียมของแล้วไปเรียกรถเพื่อออกเดินทางต่อ โยมก็ท้วงว่า

“ไม่บอกเจ้าของบ้านเขาก่อนหรือครับ”

“บอกทำไม ขึ้นบอกก็ไม่ต้องไปเท่านั้นเอง” หลวงพ่อตอบหน้าตาเฉยก่อนที่จะกล่าวต่อว่า

“เราไม่ได้สัญญาว่าจะมาหาเขาเนี่ย บอกว่าจะมาเฉยๆ จะให้เขามาผูกมัดอะไรนักหนา”

เมื่อโยมจัดของเสร็จก็ไปเรียกรถ เด็กคนใช้ที่บ้านคงจะเห็นผิดสังเกต เลยโทรศัพท์ไปบอกนายที่กรุงเทพฯ หลวงพ่อสั่งให้รถไปส่งที่อรัญประเทศ แต่ไปได้ประมาณ ๑๐ กิโลเมตร เจ้าของบ้านหญิงก็ขับรถตามมาขวางทางไว้ ลงมาราบหลวงพ่opr้อมกับร้องให้ตัดพ้อต่อว่า

“โอ้! หลวงพ่อ มาพักยังไม่ทันได้พูดจาอะไรกันเลย ก็จะต้องสูญไปเสียแล้ว”

สักประเดี๋ยวเจ้าของบ้านชายก็ขับตามมาขวางไว้อีกเป็น ๒ คัน แต่ไม่ว่าทั้ง ๒ คนจะช่วยกันอ้อนวอนอย่างไร หลวงพ่อก็ไม่ยอมอยู่ บอกแต่ว่าเอาไว้คราวหลังค่อยพูดกันใหม่ จนเจ้าของบ้านชายก็ถึงกับร้องไห้ด้วยเหมือนกัน ถามว่าตกลงราคาค่ารถไว้เท่าไร พอโยมบอกว่า ๔๐๐ บาท เจ้าของบ้านหญิงก็ควักเงินออกมาวางไว้ที่หน้ารถ หลวงพ่อก็ไม่ฟังเสียง สั่งให้ออกรถเลย ในที่สุดทั้งสามมีภรรยาเจ้าของบ้าน ก็ได้แต่นั่งพนมมือแต่อยู่กับพื้นข้างทางนั่นเอง

ในการติดต่อเกี่ยวข้องกับญาติโยมนั้น หลวงพ่อระมัดระวังตัวเสมอ ท่านไม่ให้โอกาสโยมคนใดได้เข้าใกล้ชิด มีความสนิทสนมเป็นพิเศษกว่าคนอื่น ๆ โดยเฉพาะผู้หญิงและผู้มีอำนาจวาสนาในทางโลก ซึ่งจะเป็นเหตุให้ท่านต้องเกรงใจ หรือกลัวว่าจะขัดใจเขาในการงานบางอย่าง แต่ท่านปฏิบัติและตอบสนองทุกคนด้วยเมตตาทัดเทียมกัน โดยยึดพระธรรมวินัยเป็นหลักในการรักษาความเป็นอิสระของท่าน ซึ่งหลายคนที่ตั้งข้อสังเกตในเรื่องนี้ชื่นชมว่า หลวงพ่อเป็นพระที่ไม่มีเจ้าของ

ด้วยปัญญาและรอยยิ้ม

ความร่าเริงแจ่มใส มากด้วยอารมณ์ขันของหลวงพ่อ เป็นที่ปรากฏแก่ใครต่อใครมาตั้งแต่สมัยที่ท่านยังเป็นเด็ก

โยมคนหนึ่งซึ่งบวชเป็นพระอยู่ที่วัดก่อนนอกในตอนทีหลวงพ่อบวชเป็นสามเณรน้อยแล้วว่า “ท่านเป็นเณรนิสัยดี ร่าเริง มีอารมณ์ขัน พูดอะไรกับใครก็ยิ้มเสมอ หัวเราะได้เรื่อย ๆ บางทีโยมเขานิมนต์ไปสวดมงคลที่บ้าน พระพาสวดอะไรก็หัวเราะอยู่นั่นแหละ จนเพื่อน ๆ ทนไม่ได้ต้องหัวเราะตาม แม้เวลาฉันข้าวก็ชอบหัวเราะ ดูเหมือนท่านมีอารมณ์ขันอยู่เรื่อย ๆ ”

เมื่อบวชจนเป็นหลวงพ่อ ก็มีเรื่องเล่ามากมายเกี่ยวกับอารมณ์ขันอันเยือกเย็นของท่าน ด้วยอารมณ์ขันและศิลปะในการพูดซึ่งต้องถือว่าท่านเป็นเอตทัคคะจริง ๆ เวลาที่ท่านเทศน์จึงไม่มีใครหลับได้เลย แม้แต่คนที่ถูกท่านว่าเจ็บ ๆ แสบ ๆ ก็โกรธท่านไม่ลง และแทนที่จะมีความรู้สึกต่อต้านเมื่อถูกว่า ก็กลับอยากเข้าใกล้ พร้อมทั้งอาย ไม่กล้าทำอย่างที่ถูกหลวงพ่อบอกว่าอีกเลย

อารมณ์ขันของหลวงพ่อก็มีแทรกอยู่เสมอในโอวาทคำสอนและการสนทนาของท่าน ต่อไปนี้เป็นเพียงบางเรื่องที่ยกมาเป็นตัวอย่าง

ด้วยปัญญา และ รอยยิ้ม

จับโมยด้วยหนามคอม

สมัยก่อนที่วัดหนองป่าพงยังเป็นป่าทึบ เมื่อมีโยมมาช่วยทำความสะอาดก็เอาต้นมะละกอมาปลูกไว้มากมาย พอมะละกอออกลูกดกเต็มทุกต้น ใคร ๆ มาเห็นก็ชอบใจ จึงเป็นที่หมายตาของพวกขโมยไปด้วย พวกนี้เที่ยวมาลักมะละกอในวัดอยู่เสมอ ๆ แรก ๆ หลวงพ่อก็ยังเฉยอยู่ แต่หนัก ๆ เข้า ท่านก็เลยคิดจะจับขโมยเสียที

วันนั้น หลวงพ่อสั่งให้ปะขาวไปตัดต้นหนามคอมขนาดใหญ่มา ๓ ต้น ช้อนไว้ข้าง ๆ ทางเดิน ปกติขโมยจะเข้ามาในช่วง ๒ - ๓ ทุ่ม ซึ่งพระเณรกำลังประชุมทำวัตรเย็น คืนนั้นหลวงพ่ोजัดพระคอตักไว้ ๓ จุด ท่านอยู่ด้วยที่จุดแรกใกล้ ๆ กับที่ขโมยเก็บมะละกอ จุดที่สองอยู่ระหว่างกลาง และจุดที่สามอยู่ใกล้กับดักหนามคอม

พอถึงเวลา ขโมยก็เข้ามาตามปกติพร้อมด้วยหาบ กระบุง ขณะที่กำลังสาละวนกับมะละกออยู่นั้น หลวงพ่อก็ให้สัญญาณ เอาหนามคอมออกจากที่ซ่อนมาวางขวางทางเดินที่พวกขโมยจะผ่าน กลับออกไป โดยวางต่อกันตามความยาวทั้ง ๓ ต้น หนามคอมเป็นต้นไม้พุ่ม แต่ละต้นขนาดใหญ่ กิ่งก้านก็เต็มไปด้วยหนาม เมื่อวางลงบนทางเดินก็แผ่เต็มเนื้อที่พอดี ประมาณว่าพวกขโมยเก็บมะละกอจนจะเต็มหาบแล้ว หลวงพ่อก็แก้มส่งเสียงกระแอมขึ้นเบา ๆ เพราะไม่อยากให้ขโมยตกใจมากเกินไป จนทิ้งหาบมะละกอทันที พอได้ยินเสียงกระแอมขโมยก็ตกใจ รีบยกหาบมะละกอขึ้นป่า ครึ่งวิ่งครึ่งเดินมาจนถึงจุดที่สอง หลวงพ่อก็ตะโกนถามไล่หลังมา

“เห็นคนไปทางนั้นไหม?”

“ไหน ไหน อยู่ไหน?” พระซึ่งชุมอยู่ที่จุดที่สองตะโกนตอบ

ขโมยได้ยินเสียงอย่างนั้นก็ยิ่งตกใจมากขึ้น หาบมะละกอวิ่งเตลิดมาจนถึงจุดที่สาม พระที่ชุมซ่อนอยู่ก็ส่งเสียงเอะอะขึ้น ในขณะที่เดียวกับพระจากจุดที่หนึ่งและสองก็ไล่ตามมาสมทบ ทำให้มีเสียงเอะอะโหวกเหวกดังลั่นป่า ขโมยก็ตกใจสุดขีด ทิ้งหาบมะละกอกับผ้าขาวม้า พากันวิ่งฝ่าต้นหนามคอมไปติด ๆ กัน คนแรกนั้นคงจะเจ็บปวดมากชวนเซล้มลง เลยถูกคนหลังโถมเข้าปะทะ พากันล้มลุกคลุกคลานอยู่ในกับดักหนามคอมนั่นเอง ส่งเสียงโอดโอยดังลั่นด้วยความเจ็บปวด แต่ด้วยความตกใจกลัวสุดขีด ก็อุตส่าห์กัดฟันวิ่งฝ่ากับดักหายเงิบไปจนได้

หลวงพ่อบังคับของกลาง คือหาบมะละกอกับผ้าขาวม้าไว้ ท่านรู้ตัวคนขโมยเพราะคน ๆ นั้นต้องนอนให้ลูกช่วยปองเอาหนามคอมออกตั้ง ๓ วันยังไม่หมดเลย แล้วท่านให้ตามตัวผู้ใหญ่บ้านมาพบ สั่งว่า

“ให้เขามาเอามะละกอกับผ้าขาวม้ายด้วย มาทำตกหายที่นี่ บอกเขาไม่ต้องกลัว ให้มาเอากับอาตมา ทิ้งไว้หลายวันเดียวมะละกอเหี่ยวจะขายไม่ออก”

เมื่อขโมยหนึ่งในสองนั้นมาพบ ท่านก็อบรมด้วยเมตตาไม่ได้ดุด่าอะไร สอนให้ทำมาหากิน โดยสุจริตและอย่าขโมยอีก เพราะมะละกอนั้นเอาไปกินได้แค่วันสองวันเท่านั้นแหละ

ตั้งแต่นั้นมาขโมยก็เงิบไปเลย

รับประกันผล

ครั้งหนึ่งลูกชายของโยมที่บ้านบุงห่วยได้รับหมายเกณฑ์ทหาร ก็เลยไปกราบลาหลวงพ่อกับพร้อมกับกราบเรียนขอพระเครื่องกันกระสุนจากท่าน หลวงพ่อชี้ไปที่พระประธานองค์ใหญ่ในศาลาพร้อมกับพูดหน้าตาเฉยว่า

“เออองค์นั้นดีป่ะ? เวลาไปยิงกับเขากะอึดมนำ”

(เออองค์นั้นดีไหม? เวลาไปยิงกับเขาก็อึดไปด้วย)

จับเองก็ปล่อยเอง

อีกครั้งหนึ่ง มีเด็กหิวกรงนกเข้ามาชักชวนให้หลวงพ่อบำป๋ญ ด้วยการชี้อนกไปปล่อยหลวงพ่อกถามว่า

“นกอะไร เอมมาจากไหนนี่?”

เด็ก “ผมจับมาเองครับ”

หลวงพ่อก “อ้าว! จับมาเองก็ปล่อยเองซี มาให้หลวงพ่อกปล่อยทำไม?”

อยากให้เป่าข้าง

และกัอีกครั้งหนึ่ง มีโยมผู้หญิงมากราบและร้องขอว่า “หลวงพ่อกเป่าขาให้ดิฉันหน่อยซี เหม! ดิฉันปวดขาเหลือเกิน” หลวงพ่อบอกว่า

“โยมมาเป่าให้อาตมาแหนดี้ละ อาตมากะปวดคือกัน”

(โยมมาเป่าให้อาตมาข้างซี อาตมาก็ปวดเหมือนกัน)

นักแสดงที่ไม่มีตัวตน

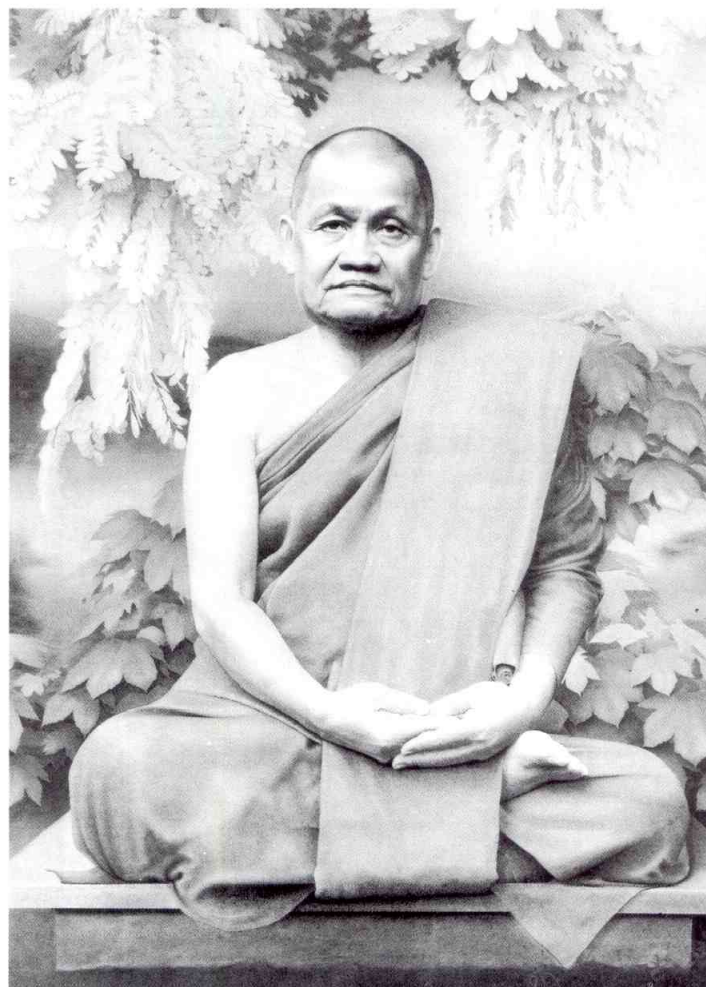
ลูกศิษย์บางคนตั้งข้อสังเกตว่า หลวงพ่อกเหมือนนักแสดงที่เลือกอารมณ์ต่าง ๆ มาใส่เป็นหัวโขนเวลาสอนธรรมะ และท่านมีความสามารถพิเศษในการเลือกหยิบหัวโขนมาใช้ให้เหมาะในการแสดงบทบาทกับคนประเภทต่าง ๆ เพราะฉะนั้นบุคลิกของหลวงพ่อกจึงมีหลายแบบ สุดแต่ความประทับใจในหัวโขนที่แต่ละคนได้สัมผัส เช่นคนที่ทุกข์ร้อนมาหา ก็ประทับใจกับเมตตาธรรมอันจำเริญของหลวงพ่อก แต่สำหรับคนที่มากด้วยทิฐิ เยอหยิ่งจองหอง มาเพื่อทดสอบหรือลองของก็ได้เจอของ(ดี) กับคนอ่อนน้อมที่มาเพื่ออรรถเพื่อธรรมจริง ๆ หลวงพ่อกก็คือครูบาอาจารย์ที่เป็นกัลยาณมิตร ลูกศิษย์คนไทยมักเห็นว่าหลวงพ่อกวางเฉยน่าเกรงขาม แต่ลูกศิษย์ฝรั่งเห็นว่าหลวงพ่อกยิ้มแย้มเป็นกันเองอย่างนี้เป็นต้น เพราะฉะนั้นตัวตนที่แท้จริงของหลวงพ่อกจึงยากที่จะบอกได้ว่าเป็นอย่างไร

ที่ห้องโถงในวัดอมราวดีประเทศอังกฤษ มีภาพวาดของหลวงพ่อกอยู่ภาพหนึ่งซึ่งคนส่วนมากไม่ค่อยประทับใจ เพราะใคร ๆ ก็ชอบเห็นหลวงพ่อกยิ้มแย้มดุจมีเมตตา แต่สำหรับพระอาจารย์สุเมโธกลับรู้สึกชอบภาพนี้มากที่สุด ท่านบอกว่าทำให้คิดถึงสมัยอยู่ที่วัดหนองป่าพงกับหลวงพ่อก หลายครั้ง

ท่านสังเกตเห็นว่าบางขณะหลวงพ่อก็มีอาการคล้ายๆ “ปิดสวิตช์” เหมือนจิตหายเหลือแต่ร่าง ภาพที่ว่าเป็นภาพที่หลวงพ่อดูว่างเปล่า ไม่มีอารมณ์เลย และให้ความรู้สึกลึกกลับของอนัตตา เป็นหลวงพ่อกที่ไม่สวมหัวโขน มีความเป็นหลวงพ่อย่างแท้จริง

อุเบกขา

ปี พ.ศ. ๒๕๑๖ เมื่อหลวงพ่ได้รับพระราชทานสมณศักดิ์ เป็นพระราชาคณะชั้นสามัญ ชื่อ พระโพธิญาณเถรนั้น ลูกศิษย์ลูกหาทั้งหลายพากันตื่นตื่นดีใจไปตามๆ กัน วันที่หลวงพ่อเดินทางกลับจากร่วมพระราชพิธีที่กรุงเทพฯ เหล่าทายกทายิกาวัดหนองป่าพงตลอดจนญาติโยมชาวเมืองวารินฯ และอุบลฯเป็นจำนวนมาก ได้ไปรอต้อนรับท่านที่สถานีรถไฟ มีการจัดขบวนแห่ประกอบด้วยรถหลายคันกลับวัด และที่วัดก็มีประชาชนอีกกลุ่มใหญ่รอรับอยู่เช่นเดียวกัน ญาติโยมพร้อมใจกันจัดงานทำบุญฉลองสมณศักดิ์ถวายหลวงพ่อด้วย ตลอดเวลาที่ลูกศิษย์ลูกหาพากันเคลื่อนไหวอย่างตื่นตื่น คึกคัก หลวงพ่อท่านนั้นที่ยังคงความเป็นปกติของท่านไว้อย่างสม่ำเสมอ ในการนี้ท่านได้ให้อโวกาห์ และพูดถึงความรู้สึกที่ได้เป็นเจ้าคุณ ท่านบอกว่าการเป็นเจ้าคุณนั้นเป็นเพียงสมมุติของโลก แต่ท่านก็ยังเป็นหลวงพ่อกคนเก่า โลกธรรมเป็นของไม่แน่นอน มีการเปลี่ยนแปลงตลอดเวลา

“แต่สะพานยังอยู่ที่เก่านะ สะพานข้ามน้ำมูลนะ ถึงน้ำจะขึ้นสะพานมันก็ไม่โคง น้ำจะลงสะพานมันก็ไม่แอ่นตาม”

นักอนุรักษ์เฉียบขาด

ในช่วงแรกที่หลวงพ่อกและคณะสงฆ์ไปอยู่ที่วัดหนองป่าพง ไข้มาลาเรียระบาดหนักอยู่ถึง ๓ ปีเต็ม ทั้งพระเณรและแม่ชีเป็นไข้กันงอมแงม เริ่มจากหลวงพ่อก่อนเลย ท่านเป็นหนักมากจนเนื้อตัวเขียวคล้ำ นึกว่าถึงที่สุดแล้ว แต่ในที่สุดก็หาย พอหลวงพ่อกหายลูกวัดก็เป็นกันใหญ่ ทั้งพระทั้งชีป่วยหนักไปตาม ๆ กัน แต่โชคดีที่ไม่มีใครเสียชีวิตกันเลย

การรักษาในสมัยนั้นก็ไม่มีหูกยาอะไรกินนอกจากยาสมุนไพร และสมุนไพรตัวสำคัญที่ใช้ปราบมาลาเรียนั้นแม่ชีบอกว่า “ที่ได้ผลดีดัดเชื้อได้อย่างเด็ดขาดกับอระเพ็ดนี่ละ” สำหรับเรื่องโรงพยาบาลนั้น “หลวงพ่อกท่านไม่ให้พาไปเกี่ยวข้องกับวุ่นวายด้วยหรอก ไม่ให้ไป ไม่ให้ลูกศิษย์ลูกหาเอ่ยถึงโรงพยาบาลเลย”

อย่างไรก็ตามมีหมอเข้ามาวัดบ้างเหมือนกัน ครั้งหนึ่งมีคณะแพทย์เขามากราบเรียนหลวงพ่อกว่า “ป่านี้อันตรายเกินไป ให้ตัดรอนกิ่งไม้รอบข้างให้โปร่ง ๆ ลมจะได้เข้าสะดวก”

หลวงพ่อกตอบว่า “ตายซะคน เอาไว้แต่ป่าก็พอ”

พวกหมอก็ก๊พยายามอธิบาย พูดโน้มน้าวหวานล้อมด้วยเหตุผลต่าง ๆ นานาเกี่ยวกับเรื่องป่า แต่หลวงพ่อกก็ยังยืนยันเจตนารมณ์ดั้งเดิม ท่านตอบอย่างเด็ดเดี่ยวว่า

“พระหรือชีก็ตาม อาตมาเองก็ตาม ตายแล้วก็แล้วไป เอาป่าไว้เสียดีกว่า”

พวกหมอก็เลยพูดไม่ออก แล้วก็ลากลับ

รักข้อวัตร

หลวงพ่อกมีความรักและความเคารพต่อข้อวัตรปฏิบัติของท่านมาก จนกระทั่งเคยบอกศิษย์ว่า

“ถ้าจะให้ผมละเมิดพระวินัย ผมยอมตายก่อน ไม่เสียตายชีวิตเท่าเสียตายพระวินัย”

ครั้งหนึ่งหลวงพ่อกได้รับนิมนต์ไปฉันจังหันในพระบรมมหาราชวัง ขณะลงจากรถ ได้พบกับเจ้าคุณรูปหนึ่งพอดี ท่านเจ้าคุณรูปนั้นมองเห็นว่าหลวงพ่อกสะพายบาตรอยู่ ก็ถามอย่างเยาะหยันว่า

“คุณชา ไม่อายในหลวงหรือ สะพายบาตรเข้าวัง?”

“ท่านเจ้าคุณ ไม่อายพระพุทธองค์หรือครับ ไม่สะพายบาตรเข้าวัง” หลวงพ่อกตอบ

กตัญญูกตเวที

ความกตัญญูเป็นมงคลอันหนึ่งในมงคล ๓๘ ประการที่พระพุทธเจ้าทรงแสดงไว้ และเป็นคุณธรรมที่โดดเด่นประการหนึ่งของหลวงพ่อกที่ปรากฏมาแต่เยาว์วัย ในบทตันที่ว่าด้วยชีวประวัติของหลวงพ่อกและวัดหนองป่าพงนั้น ผู้อ่านคงได้ทราบรายละเอียดแล้วว่า หลวงพ่อกได้แสดง

กตเวทิตาธรรมต่อปฐนียบุคคล คือ บุพการีของท่าน ผู้เปรียบเสมือนครูคนแรกของบุตรเสมอมา ตั้งแต่วัยเด็กจนถึงขั้นสมบุรณ์ คือนอกจากได้อุปสมบทให้โยมพ่อได้เห็นชายผ้าเหลือง พร้อมทั้งให้ คำมั่นสัญญาว่า จะไม่ลาสิกขาแล้ว ท่านยังได้ให้กำเนิดในทางธรรมแก่โยมแม่ของท่าน โดย อนุเคราะห์ให้บวชชี จนกระทั่งโยมแม่สิ้นชีวิตในเพศนักบวชอีกด้วย

สำหรับครูบาอาจารย์ ผู้ให้กำเนิดและให้แสงสว่างในทางธรรมแก่ท่านนั้น คุณธรรมของ หลวงพ่อในข้อนี้ ก็เป็นสิ่งที่ลูกศิษย์ได้สัมผัสอยู่เสมอเช่นเดียวกัน ดังได้ทราบแล้วว่า หลวงพ่อ บวชที่วัดบ้าน พระอุปฐมาจารย์และพระคู่สวดของท่านก็เป็นพระบ้าน แต่หลวงพ่อไม่เคยเลยที่จะแสดง ความถือเนื้อถือตัวว่าท่านเป็นพระป่าหรือพระกรรมฐานที่มีข้อวัตรปฏิบัติเคร่งครัด ต่อพระวัดบ้าน ตรงกันข้าม ท่านกลับอ่อนน้อมถ่อมตนยิ่งนัก ครั้งหนึ่ง มีพระเถระจากวัดบ้านมาเยี่ยมวัดหนอง ป่าพง หลวงพ่อลุกขึ้นจัดอาสนะต้อนรับด้วยตัวท่านเอง แล้วก็ลงกราบอย่างอ่อนน้อมแสดงความ เคารพจริง ๆ “เป็นการกราบที่งดงามที่สุดที่อาตมาเคยเห็น” ลูกศิษย์รูปหนึ่งของหลวงพ่อกล่าว

กับครูบาอาจารย์ผู้ให้กำเนิดในทางธรรม หลวงพ่อก็ยังเคารพ ถึงฤดูกาลเข้าพรรษา ท่าน ไปทำวัตรพระอุปฐมาจารย์และพระคู่สวดของท่านทุกปีมิได้ขาด นอกจากนั้นยังกราบนิมนต์ให้ท่านทั้ง สองมาพักหรือจำพรรษาที่วัดหนองป่าพง เพื่อว่าหลวงพ่อก็ได้ถวายเป็นอุปัชฌาย์อย่างเต็มที่ แต่ เมื่อท่านปฏิเสธ หลวงพ่อก็ได้จัดพระลูกศิษย์ เปลี่ยนเวรกันไปอุปฐากพระอุปฐมาจารย์ของท่านแทน นอกจากนี้ เมื่อหลวงพ่อได้รับตราตั้งให้เป็นพระอุปฐมาจารย์ ในปีแรก ท่านก็ไม่ได้ให้การอุปสมบท แก่กุลบุตรที่มาขอบวชที่วัดหนองป่าพงเลยทีเดียว แต่ได้ถวายเกียรติแก่พระอุปฐมาจารย์ของท่าน โดย กราบนิมนต์ให้มาเป็นอุปฐมาจารย์แทนอีกด้วย

ครูบาอาจารย์ผู้ให้แสงสว่างในทางธรรม ที่หลวงพ่อเคารพเทิดไว้ในที่สูง สรรเสริญ พระคุณและปรารถนาถึงอยู่เสมอ ดูเหมือนมีอยู่เสมอ ท่าน ได้แก่ หลวงปู่มั่น ภูริทตฺโต หลวงปู่กนิริ จนฺทิโย พระอาจารย์ทองรัตน์ กนฺตสีโล สำหรับหลวงปู่มั่น ภูริทตฺโต นั้นชื่อเสียงเกียรติคุณของ ท่านโด่งดัง เป็นที่รู้จักกันอย่างดีแล้วในแวดวงนักกรรมฐาน ในที่นี้จึงขอกล่าวถึงปฏิบัติบาง ประการของหลวงปู่กนิริ และพระอาจารย์ทองรัตน์เท่านั้น

หลวงพ่อกเคยจำพรรษาอยู่ในสำนักของหลวงปู่กนิริ ๑ พรรษา แต่ในระหว่างฤดูงค์ท้อง – เทียวไปเรื่อย ๆ นั้น เมื่อมีโอกาสผ่านไปถิ่นเดิม ท่านก็มักแวะเวียนเข้าไปกราบนมัสการหลวงปู่ เพื่อรับฟังโอวาทสั้น ๆ หรือข้อคิดเตือนจิตสะกิดใจเล็ก ๆ น้อย ๆ จากหลวงปู่เสมอ หลวงปู่ท่าน ไม่เทศน์ยาว

“พุทโธ พุทโธ เด้อ! พุทธอ้อยสามวา ดิ่งเข้ามาให้เหลือวาเดียวหนั้น ดิ่งเข้ามายังแขน เดียวหนั้น ดิ่งเข้ามายังศอกเดียวหนั้น ดิ่งเข้ามายังคืบเดียวหนั้น ดิ่งเข้ามาอีก ใส่ใจนี้...บ๊ัด! นี่! หลวงปู่เทศน์ขำนี้ จักเพินว่าอืหยัง บ่จัก ดิ่งเข้ามาปานควายบักตู้เว้ย”

(พุทโธ พุทโธ นะ พุทธอ้อยสามวา ดิ่งเข้ามาให้เหลือวาเดียวนั้น ดิ่งเข้ามาเหลือแขน เดียวหนั้น ดิ่งเข้ามาเหลือศอกเดียวนั้น ดิ่งเข้ามาเหลือคืบเดียวนั้น ดิ่งเข้ามาอีก ใส่ใจนี้ บ๊ัด!

หลวงปู่แก้ว จันทิโย วัดกัลยาณมิตร
จ.นครพนม เจ้าคุณโพธิญาณมุนี (ตฤณโก)
หลวงพ่อดำ ปะโค

หลวงปู่เทศน์แค่นี้ไม่รู้ท่านว่าอะไร ไม่รู้ ดิ่งเข้ามาอย่างกับควายเว้ย)

หลวงพ่อก็เล่าถึงการสอนภาวนาของหลวงปู่หลวงพ่อก็เล่าตัวเอง เพราะสมัยนั้นหลวงพ่อก็ยังใหม่ต่อการภาวนา ยังไม่เข้าใจในความหมายในปริศนาธรรมที่หลวงปู่แสดง

และอีกครั้งหนึ่ง เมื่อหลวงปู่สอนเรื่องการวางใจให้พอดี หรือทางสายกลางด้วยปริศนาสั้น ๆ ซึ่งกว่าหลวงพ่อก็จะแจ่มแจ้งก็ใช้เวลานานพอควร

“นางมะที (มัทรี) ป่สูงป่ต่ำ ป่กำ ป่ขาว ป่อ้วน ป่พี ก่ำพอดี พองาม”

(นางมัทรี ไม่สูงไม่ต่ำ ไม่ดำไม่ขาว ไม่อ้วนไม่พี พอดีพองาม)

“การทำงานคือการปฏิบัติ” คือปฏิบัติที่เด่นชัดอีกประการหนึ่งของหลวงปู่ หลวงพ่อก็เล่าว่าตัวท่านเองทำความเพียรเท่าไร ส่วนมากหลวงปู่กลับทำงานอย่างอื่นเสีย จนหลวงพ่อนึกประมาทว่าหลวงปู่คงไม่ค่อยรู้อะไร หาว่าหลวงปู่ท่านสบายแล้ว มีอยู่วันหนึ่ง หลวงพ่อกำลังเย็บผ้า ร้อนแค่นั้นก็ไม่ยอมพัก รีบเร่งจะให้เสร็จเร็ว ๆ อย่างไปทำความเพียรต่อ หลวงปู่เดินมาให้ธรรมะเตือนสติว่า การปฏิบัติคือการมีสติอยู่ทุกเมื่อไม่ว่าจะทำอะไร การปฏิบัติด้วยความอยากนั้นผิดตั้งแต่เริ่มแล้ว

แม้ข้อวัตรการกราบเพื่อฝึกสมาธิของวัดหนองป่าพงนั้น หลวงพ่อก็ได้แบบอย่างไปจากสำนักของหลวงปู่กีนี่เอง ด้วยความรำลึกถึงพระคุณของหลวงปู่ หลวงพ่อก็ได้จัดส่งลูกศิษย์ของท่านจากวัดหนองป่าพงไปอยู่อุปฐากหลวงปู่ที่วัดของท่านเป็นประจำ และจัดส่งบริหารเครื่องใช้ เช่น เก้าอี้ที่จำเป็นไปถวายหลวงปู่อยู่เสมอ กระทั่งวาระสุดท้ายเมื่อหลวงปู่มรณภาพ หลวงพ่อก็

หลวงพ่отองรัตน์ กนตสีโล

ได้เป็นธุระจัดงานฌาปนกิจศพหลวงปู่อย่างเต็มสติกำลัง

สำหรับพระอาจารย์ทองรัตน์นั้น หลวงพ่อเคารพและชื่นชอบปฏิบัติที่ห้าวหาญ อีกทั้งปัญญาบารมีและอารมณ์ขันของท่านมาก หลวงพ่อมักเล่าพฤติกรรมแปลก ๆ แฉง ๆ ของพระอาจารย์ทองรัตน์ให้ลูกศิษย์ฟังเสมอ เป็นต้นว่า มารยาทในการฉันอาหารซึ่งดูไม่งดงามเลย ทั้ง ๆ ที่พระอาจารย์สอนลูกศิษย์ให้ฉันสำรวม และครั้งหนึ่ง เมื่อไปบิณฑบาตในหมู่บ้าน ท่านก็ไปหยุดยืนอยู่ที่หน้าบ้านหลังหนึ่ง เมื่อเจ้าของบ้านเหลือบมาเห็นพระ ก็ร้องว่า “ข้าวยังไม่สุก”

แทนที่พระอาจารย์ทองรัตน์จะเดินจากไป ท่านกลับร้องบอกว่า

“บ่เป็นหยังดอกลูก พ่อสิทำ ฝ่าว ๆ เร่งไฟเข้าเต้า”

(ไม่เป็นไรลูก พ่อจะคอย เร่งไฟเข้าเถอะ)

ระหว่างพำนักอยู่กับหลวงปู่มัน และไม่คอยได้ฟังเทศน์ พระอาจารย์ทองรัตน์ก็มีอุบายหลายอย่าง ที่ทำให้หลวงปู่มันต้องแสดงธรรมให้ฟังจนได้ อย่างเช่นครั้งหนึ่งไปบิณฑบาต ท่านก็เดินแหงหน้าหลวงปู่มัน แล้วก็ควักเอาแตงกวาจากบาตรออกมากัดดั่งกรั้วม ๆ และอีกครั้งหนึ่ง ท่านไปส่งเสียงเหมือนกำลังชกมวย ตะเกียปตันเสาอยู่อย่างอุตลุดได้ฤกษ์หลวงปู่มันนั่นเอง ในขณะที่เพื่อนสหธรรมิกต่างก็กลัวกันหัวหด ผลก็คือ ตกกลางคืน ลูกศิษย์ลูกหาต่างก็ได้ฟังเสียงหลวงปู่อบรมด้วยเทศน์กัณฑ์ใหญ่ทั้ง ๒ ครั้ง

หลวงพ่อบอกว่า พระอาจารย์ทองรัตน์เป็นผู้อยู่อย่างผ่องแผ้วจนกระทั่งวาระสุดท้าย เมื่อท่านมรณภาพนั้น ท่านมีสมบัติคือมีดินเพียงเล่มเดียวในยามเท่านั้นเอง

กระทั่งญาติโยมที่อุปถัมภ์อุปฐาก แม้ชาวบ้านในชนบทที่ใส่บาตรด้วยข้าวก้อนเดียวปั้นเล็ก ๆ หลวงพ่อก็รำลึกและสรรเสริญบุญคุณให้ปรากฏอยู่เสมอ และท่านก็ได้ตอบแทนด้วยการแนะนำพร้าสอนชี้ทางเดินที่ถูกต้อง เพื่อญาติโยมได้ถึงซึ่งความพ้นทุกข์ตามควรแก่อุปนิสัย

“พอรู้เรื่องของตัวเองบ้างแล้ว ก็จึงได้คิดถึงญาติโยม เห็นบุญคุณทุกหนทุกแห่ง แม้ผู้ใดให้ทานข้าวทัพพีหนึ่งก็คิดถึง ไม่ได้ประมาณ ไม่ลืม คิดถึงบุญคุณทุกคน อย่างชาวบ้านต้อง หนองฮีนี้ก็ไม่เคยลืมสักครั้ง มีโอกาสได้มาพูดความจริงให้ฟังบ้าง ไม่บ่อยนัก...”

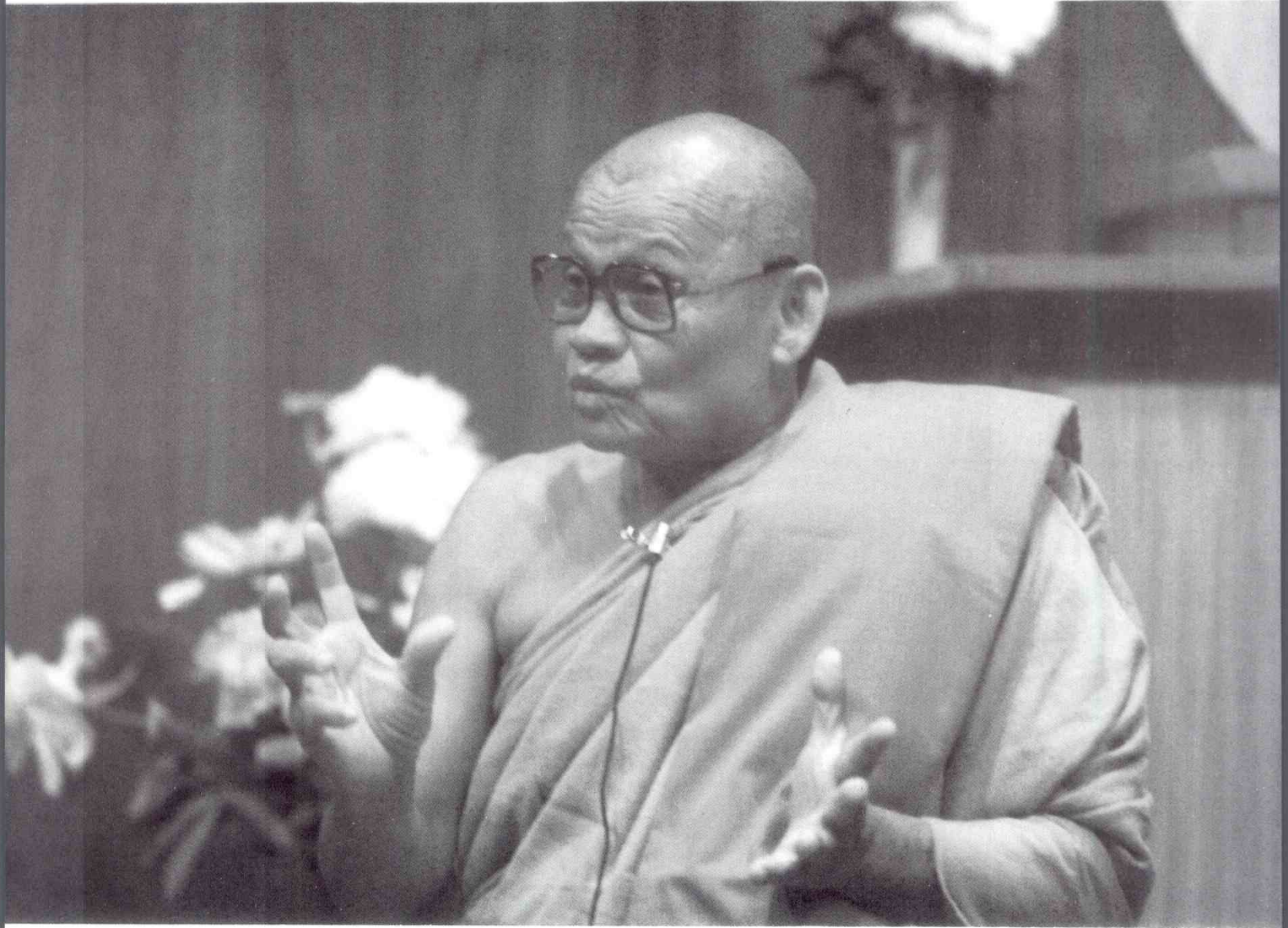
นอกจากนั้น หลวงพ่อยังสอนลูกศิษย์ลูกหาให้นักแนบในคุณธรรมข้อนี้ด้วยเช่นเดียวกัน สิ่งหนึ่งที่ลูกศิษย์ต้องฝึกเมื่อเป็นพระมัชฌิมา คือ ๕ พรราชั้นไป ก็คือให้ธรรมเป็นทานแก่ญาติโยม ซึ่งหลวงพ่อก็ให้พูดออกจากใจ ไม่ให้เตรียมข้อความล่วงหน้า ระมัดระวังไม่ให้เทศน์ด้วยหวังความเคารพ คำสรรเสริญ ชื่อเสียง เอกलग ฯลฯ แต่พูดด้วยเมตตา ด้วยความหวังดีต่อผู้มีอุปการะคุณแก่ตน เพราะหลวงพ่อพิจารณาแล้วว่า ทานที่ญาติโยมถวายนั้นเป็นเรื่องใหญ่

“เรื่องให้อาหารการขบฉัน ให้เสนาสนะ ยาบำบัดรักษาโรค เหล่านี้ไม่ใช่เรื่องเล็ก ๆ เขาส่งเสริมให้เราไปพระนิพพานนะ ถ้าไม่มีอาหารการฉันนี้ไปไม่ไหวแล้ว นั่งสมาธิไม่ได้...”

ท้ายที่สุด แต่ไม่ใช่สุดท้ายที่หลวงพ่อรำลึกถึง องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า ผู้ทรงเป็นบุพการีของพุทธบริษัท โดยเฉพาะนักบวชทุกรูปได้ชื่อว่าเป็นลูกพระตถาคต พระมหากุณาคิคุณอันได้แก่ พระเมตตาคุณ พระปัญญาคุณ และพระบริสุทธิคุณ จึงเป็นสิ่งที่แนบแน่นในจิตใจของหลวงพ่ออยู่ตลอดเวลา ท่านกำชับลูกศิษย์ลูกหาอยู่เสมอว่า ให้เคารพเทิดทูนบริวาร คือ บาตร และ จีวร เสมอด้วยหรือยิ่งกว่าชีวิต เพราะบริวารทั้งสองนี้คือมูลหรือมรดกที่พระพ่อ คือ องค์สมเด็จพระศาสดาพระราชทานไว้แก่นักบวชลูก ๆ ของพระองค์ท่านทุกรูปทุกนาม

พระบางรูปใช้จีวรของตนเองปิดฝุ่นแทนผ้าขาวม้า เหมือนไม่รู้ว่าผ้ากาสาวพัสตร์คือธงชัยของพระอรหันต์ บางรูปก็วางบาตรทิ้ง ๆ ขว้าง ๆ เหมือนจะทุบหม้อข้าวตัวเอง แต่หลวงพ่อก็ให้เคารพและประคองบาตรเท่ากับเศียรของพระพุทธรูปที่เดียว คำสอนต่าง ๆ เหล่านี้ที่หลังไหลออกจากจิตใจของท่าน ย่อมแสดงถึงความกตัญญูต่อพระมหากุณาคิคุณของพระบรมครู ที่เต็มเปี่ยมอยู่ในจิตใจของหลวงพ่อย่างชัดเจน ปฏิปทาของท่านในการแสดงกตเวทิต่อพระองค์ จึงมิได้บกพร่องเลย

ไม่อยากให้มันทุกข์
ไม่เห็นทุกข์
ไม่รู้จักทุกข์

มันก็ไม่เห็นทุกข์
มันก็ไม่รู้จักทุกข์
มันก็เอาทุกข์ออกไม่ได้